

УДК 633.8

Код UPOV: MAJOR_HOR

Методика

проведення експертизи сортів майорану садового (*Majorana hortensis* Moench.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Majorana hortensis* Moench.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння або розсада

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння / садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння / садивного матеріалу має становити 1,0 г або 80 шт. розсади.

2.3 Насіння / садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних якостей та сортових характеристик.

2.4 Насіння / садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 80 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,25 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип

виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 80 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 80 рослин або частин 80 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 80 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 80 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: плоїдність (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Стебло: антоціанове забарвлення (ознака 5);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 16).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати / висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів майорану садового

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: плоїдність L	диплоїд	2	Max
		тетраплоїд	4	Tetra
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 3	низька	3	Max
		середня	5	
		висока	7	
3. (*) QN	Стебло: положення бічного пагона VS, 3	пряме	1	Marietta
		напівпряме	2	Francia
		горизонтальне	3	
4. (+) QN	Стебло: галуження VS 3	слабке	3	Miraz
		помірне	5	
		сильне	7	
5. (*) (+) QL	Стебло: антоціанове забарвлення VS, 2	відсутнє	1	Max
		наявне	9	
6. QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення MS, 2	слабка	3	Francia
		помірна	5	Mariett
		сильна	7	
7. (*) (+) QN	Стебло: міжвузля за довжиною MS 3	короткі	3	Erfo
		середні	5	
		довгі	7	
8. (+) QN	Стебло: здерев'янілість MS 4	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
9. PQ	Листок: переважаюча форма VS, 2	еліптична	1	
		лопатева	2	
		змішана	3	
10. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 2	слабка	3	Max
		помірна	5	
		сильна	7	
11. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS, 2	коротка	3	Max, Erfo
		середня	5	
		довга	7	
12. QN	Листкова пластинка: за шириною MS, 2	вузька	3	Marietta
		середня	5	
		широка	7	
13. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS, 2	мале	3	Max
		середнє	5	
		велике	7	

1	2	3	4	5
14. QN	Черешок: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	Max
		довгий	7	
15. QN	Рослина: час формування бутонів VG, 1	ранній	3	Miraz
		середній	5	Max
		пізній	7	
16. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній	3	Miraz
		середній	5	
		пізній	7	
17. (*) PQ	Квітка: переважаюче забарвлення VS, 3	біле	1	
		біло-лілове	2	
		рожеве	3	
18. (*) (+) QN	Рослина: вміст ефірної олії L 3	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів майорану садового

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку
1	Формування бутонів
2	Початок цвітіння
3	Повне цвітіння
4	Стигле насіння

До 2. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 30, середня – 30–40, висока – понад 40.

До 4. Стебло: галуження.

Визначають за пагонами першого порядку.

До 5. Стебло: антоціанове забарвлення.

Визначають у середній третині стебла.

До 7. Стебло: міжвузля за довжиною, см.

Визначають на головному пагоні.

До 8. Стебло: здерев'янілість.

Вимірюється на поверхні ґрунту частина стебла, що здерев'яніла.

Слабка – до 1/5, середня – до 1/3, сильна – понад 1/3.

До 16. Рослина: час початку цвітіння.

Відзначається, коли 10% рослин досягли стадії початку цвітіння.

До 18. Рослина: вміст ефірної олії, %.

Низький – до 0,4; середній – 0,4–0,6; високий – понад 0,6.

9. Література

1. Використано документ Держкомісії РФ RTG /1045/1, 2004.
2. Лебеда А. Ф. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия / А. Ф. Лебеда, А. П. Исайкина, Н. И. Джуренко, В. Г. Собко. – М.: АСТ – ПРЕСС Книга, 2006. – С. 463–464.
3. Определитель высших растений Украины. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – С. 310–311.
4. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 263.